

Forfatter: Gyllembourg-Ehrensward, T. C.

Titel: Udrag fra Ægtestand

Citation: Gyllembourg-Ehrensward, T. C.: "Ægtestand", i Gyllembourg-Ehrensward, T. C.: *Ægtestand*, udg. af Vibeke Blaksteen, Daneklærerforeningen/Skov, cop. 1982, s. 199. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-gyllem15-shoot-idm140012812775072/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Ægtestand

deres syn på kvinder. Den stigende politiske debat fra 1830'erne og frem resulterede i udgivelsen af en lang række tidsskrifter og aviser, der kom til at fungere som et vigtigt forum for borgerskabets politiske og kulturelle diskussioner. Velstandstigningen i 1830'erne foregedede i det hele taget efterspørgslen efter litteratur, og forlagsindustrien blomstrede, bl.a. med oversættelser af udenlandsk underholdningslitteratur, som især fandt sine læsere blandt middelstanden. Denne forstærkede interesse for specielt prosalitteratur er en væsentlig del af baggrunden for det gennembrud for danske romaner og noveller, som netop Thomasine Gyllembourg var med til at skabe.

Thomasine Gyllembourgs liv

Thomasine Gyllembourg blev født i 1773 som datter af Anna Bolette og Johan Buntzen, der tilhørte embedsmandsstanden i København. Som 16-årig blev Thomasine gift med den 15 år ældre P. A. Heiberg, som i et par år havde været huslærer for hende og hendes søstre. Heiberg var kendt i samtiden for sin kritik af den eneældige kongemagt, og han var en førende talsmand for borgerskabets krav om trykkefrihed – et krav der resulterede i censurens ophævelse. I 1799 blev trykkefriheden atter indskrænket, og kort tid efter blev P. A. Heiberg dømt til landsforvisning for sin kritik af regeringen. Han forlod landet og tog ophold i Frankrig, mens Thomasine og sønnen Johan Ludvig indtil videre skulle blive i Danmark.

Thomasine oplevede ikke sit ægteskab med Heiberg som lykkeligt, han var følelsesmæssigt indelukket, og hun følte sig ofte tilsidesat og umyndiggjort. I 1799 havde hun forelsket sig i den svenske baron Gyllembourg-Ehrensvärd, som var blevet landsforvist fra Sverige for meddelagtighed i mordet på den svenske konge Gustav d. 3. Han var en hyppig gæst i det heibergske hjem, som var samlingssted for tidens liberale, og efter P. A. Heibergs landsforvisning udviklede der sig et kærlighedsforhold mellem ham og Tho-

masine. Hun skrev til sin mand i Paris om sin kærlighed til Gyllembourg og bad om skilsmisse, selvom det dengang var en sjælden foreteelse. Det var især uhørt, at kvinder krævede den, og Thomasines skilsmissebegæring resulterede derfor i heftig debat i samtiden og i forældommelse af hende.

Johanne Luise Heiberg – Thomasines senere svigerdatter – beskriver reaktionen på skilsmisseansøgningen således:¹⁷ »Alverden talte herom og saa godt som Alle vare paa den fornærmede Ægtemands Side, medens de haardeste Domme fældtes over den forurettede Landsforvistes Hustru.«, og hun fortsætter i forsøget på at mildne eftertidens dom: »Du, som læser her om hendes Liv, hendes ungdomsvarme, lidenskabelige, brusende Hjerte, der rev hende hen til en Handling, som ofte i senere Aars eensomme Timer pressede et ufrivilligt Suk fra den gamle Kvindes Bryst, døm hende, som hun dømte Andre – mildt og overbærende.«

P. A. Heiberg satte sig imod skilsmissen og forsøgte at overtale Thomasine til at fortsætte ægteskabet, men hendes beslutning stod fast. Hendes skilsmisseansøgning blev bevilget under henvisning til Heibergs landsforvisning, og fra 1801 levede Thomasine i et lykkeligt ægteskab med Gyllembourg indtil hans død i 1815.

I slutningen af 1820erne havde Thomasine Gyllembourgs søn *Johan Ludvig Heiberg* opnået anerkendelse som digter og kritiker. Han udgav i 1825 sin første vaudeville »Kong Salomon og Jørgen Hattemager«, som fik stor succes blandt publikum ligesom hans senere vaudeviller, og han startede i 1827 tidsskriftet »Kjøbenhavns flyvende Post«, som blev et betydningsfuldt forum for litterære diskussioner og kritik. Thomasine Gyllembourg boede fra 1831 sammen med sin søn og hans kone, den berømte skuespillerinde *Johanne Luise Heiberg*. Deres fælles hjem blev samlingssted for tidens kendte kulturpersonligheder og opfattedes i samtiden som et mønster på den borgerlige akademiske dannelse. I 1827 startede Thomasine Gyllembourg sit forfatterskab, 54 år gammel, med et anonymt bidrag i sønnens tidsskrift: no-